

SEPTEMBER 2019

ØKOLOGISK LANDSFORENINGS POLITIK FOR NATUR I FREMTIDENS LANDBRUG

ET LANDBRUG I PAGT MED
BÅDE KLIMA OG NATUR

ØKOLOGISK LANDBRUG SKAL MEDVIRKE AKTIVT TIL AT STOPPE KLIMA- OG BIODIVERSITETSKRISEN

I Økologisk Landsforening vil vi tage vores del af ansvaret for at nå målet om at reducere landbrugets klimapåvirkning og standse faldet i biodiversitet. Derfor vil vi:

1. Arbejde for at Danmark har en ambitiøs klima- og biodiversitetspolitik
2. Medvirke til at inddrage klima- og naturperspektivet i udviklingen af dyrkningsmetoderne og landbrugs-systemet, sådan at:
 - a. der sikres et minimum af permanente, udyrkede strukturer i agerlandet
 - b. græsning udgør et omdrejningspunkt for fodring af flermavede dyr
 - c. kulstofbinding i arealanvendelsen prioriteres højt
 - d. der skabes plads til naturområder ved at give vegetabilsk protein til konsum høj prioritet
 - e. der skabes incitament for og forskes i dyrkningsmetoder, som er rentable og natur- og klimavenlige
3. Samarbejde om at etablere store sammenhængende naturområder med vild natur alle de steder, hvor økologiske landmænd ejer arealer, som er en del af eller omgivet af værdifulde naturområder ved fx kyster, ådale, skove eller randmoræner. Dette vil vi gøre ved at sikre incitament, som gør det attraktivt for landmænd at indgå i ambitiøse projekter med vildere natur.
4. Sikre de små naturområder, der ligger indlejret i landbrugslandet i form af småbiotoper, vandhuller, moser, enge, overdrev, heder, småskove samt tørre og våde pletter og øvrige vildt- og bivenlige strukturer i markerne. Dette vil vi gøre ved at sikre incitament til deres fremadrettede beskyttelse og naturvenlige forvaltning blandt andet gennem deling af viden om de rette virkemidler og anvendelse af EU's landbrugsstøtteordninger.

FREMTIDENS LANDBRUG I PAGT MED BÅDE KLIMA OG NATUR

Biodiversitet er i kraftig tilbagegang både i Danmark og globalt. Landbruget er en del af problemet, og landbruget spiller derfor også en rolle i løsningen.

En løsning kræver en natur- og biodiversitetsindsats på to ben.

Der skal 1) skabes et landbrug i pagt med både klima og natur og 2) skabes plads til mere sammenhængende vild natur.

Et landbrug i pagt med klima og natur arbejder aktivt med at sikre, at økosystemets naturlige reguleringsmekanismer fungerer og efterlever lokale, nationale og internationale målsætninger for klima, naturtyper og plads til biologisk mangfoldighed.

Økologisk landbrug er ikke i mål hverken på klima eller naturindhold, men økologien peger på et nyt landbrugssystem og indeholder et fravalg af kemi og høj næringstilførsel samt et dyrkningssystem, der ud fra den præmis, at der er tale om et produktionssystem, er opbyggende for liv både under og over jorden. Derfor skal det, i det omfang vi har fødevareproduktion, være en målsætning at bruge økologisk jordbrug som fundament for fremtidens landbrug i pagt med både klima og natur.

Det forudsætter en indsats, hvor der er stor bevidsthed om klima og natur, og som samtidig sætter landmanden og lokalsamfundet i centrum understøttet af både en national og en EU-baseret politik, der spænder over regulering, investering i en produktionsform i overensstemmelse med FNs biodiversitetskonvention, en prisdannelse der integrerer samfundsomkostninger, og at der er fælles betaling for samfundsgoder.

Parallelt med dette og som en del af den fremtidige udvikling af landbruget og dispositionen af arealer i Danmark, skal der afsættes og sikres plads til den vilde natur.

SÅDAN FÅR NATUR OG NATURINDHOLD EN STÆRK POSITION I DET DANSKE LANDBRUGSLANDSKAB

Økologisk Landsforening peger på 14 tiltag, der sikrer hensyn og plads til klima og natur i landbrugets arealanvendelse. Det handler både om integrering i landbrugsdriften og om udtagning fra omdrift.

Konkrete indsatser:

TAGE ANSVAR FOR AT LEVE OP TIL FNS BIODIVERSITETS-KONVENTION

1. *Opstil naturmål for natur i dansk og europæisk landbrug i overensstemmelse med Aichi målene under FNS biodiversitetskonvention.*

Der skal opstilles naturmål, så Danmark og EU lever op til de 20 Aichi mål (se side 7), der skal være opfyldt til 2020. Det handler både om at sikre plads til sammenhængende udyrket natur, at integrere småbiotoper på og i tilknytning til dyrkningsfladen, understøtte liv under, over og mellem afgrøderne, der hver især også spiller en rolle for økosystemets egne reguleringsmekanismer, beskytte naturen og vandmiljøet mod næringsstoffer fra landbruget og sprøjtemidler og værne om den genetiske mangfoldighed.

2. *Anerkend behovet for hensyn til biodiversiteten som en grundlæggende forudsætning for menneskehedens eksistensgrundlag.*

Al lovgivning på landbrugsområdet skal vurderes i forhold til påvirkning af natur og naturindhold på linje med en vurdering af de statsfinansielle konsekvenser.

BRUGE EU'S LANDBRUGSPOLITIK TIL AT AFLØNNE LANDBRUGET FOR AT LEVERE FÆLLES GODER TIL SAMFUNDET

3. *Stil krav til landbrugene om at sikre plads til natur og biodiversitet for at få adgang til EUs landbrugsstøtte.*

Med en andel på knap 40% af EUs budget er EUs landbrugsstøttemidler et meget stærkt politisk redskab til at aktivere landbruget i at tage et medansvar for at stoppe klimaforandringerne og biodiversitetskrisen. Tiden er for længst løbet fra, at EU kan forsvare, at landbruget skal have en passiv indkomststøtte for at producere fødevarer. Der skal derfor laves et paradigmeskifte inden for EUs landbrugsstøtte og stilles krav om, at alle europæiske landbrug, der modtager midler fra EUs landbrugs-arealstøtteordninger, skal lave en biotopkortlægning og dokumentere, at de lever op til det nationale naturmål i landbruget, som er vedtaget for at opfylde FNs biodiversitetskonvention. Præstationer over dette mål skal udløse stigende betaling.

4. *Den direkte indtægtsstøtte fra EU skal udbetales til det samlede matrikulære areal inkl. småbiotoper, der ikke er dyrket areal – det Økologisk Landsforening har døbt bruttoarealmodellen.*

I dag betyder reglerne for udbetaling af EUs landbrugsstøtte, at landmændene straffes økonomisk for at have uopdyrkede småbiotoper. Det kan vi ændre ved at indføre bruttoarealmodellen, sådan at støtten også udbetales til arealer med træer, buske, markskel, læhegn, markveje, stier og uopdyrkede biotoper i markfladen, uanset om de er våde eller tørre.

UDNYTTE SAMMENFALD MELLEM KLIMAHENSYN OG PLADS TIL NATUR

5. *Der skal skabes incitament til at disponere flere arealer til produktion af protein til konsum fremfor til foder.*

Landbruget kan mætte mange flere munde ved at dyrke proteiner, som vi kan spise direkte fremfor at dyrke afgrøder til foder. En større vægt på vegetabilsk protein i vores kost vil derfor frigive arealer, der kan lægges ud til natur samtidigt med, at det reducerer vores kosts klimaaftryk.

6. *Arealer skal ud af omdrift og lægges ud til naturlig græsning.*

Arealer, der ikke egner sig til at være under plov, fordi de enten er sårbare eller har særlig høj natur- eller klimaværdi skal tages ud af omdrift. I det omfang arealerne er egnede til græsning, vil de samme arealer være grundlaget for det hold af græssende dyr, vi har i dansk landbrug. Græsning under hensyntagen til arealernes bæreevne målt på biodiversitet er omdrejningspunkt for det naturindhold, der er knyttet til de lysåbne arealer, og koblingen mellem udtagning af jord fra omdrift og græsning rummer muligheder for en landbrugsform, hvor animalske produkter og natur er tæt sammenknyttet, og hvor husdyrene gør næringsstoffer tilgængelige, som mennesket ellers ikke har adgang til. Naturarealerne kan samtidigt være et vigtigt klimaredskab, der kan trække kulstof ud af atmosfæren, som lagres i jorden.

7. Fremme integration af træer og buske på landbrugsjord ved skovlandbrug.

Træer og buske på landbrugsjord øger det økologiske rum. Det giver en mere alsidig biotop og mere uforstyrret jord og dermed større grundlag for biodiversitet og natur i tilknytning til dyrkningsfladen. Samtidigt beskytter skovlandbrug landbrugsjorden mod ekstremt vejr i form af nedbør, vind og tørke, og træer trækker CO₂ ud af atmosfæren, som lagres i træernes ved, rødder og jord. Skovlandbrug skal derfor have en høj prioritering uden for de våde enge.

UNDERSTØTTE VIDEN OG ADGANG TIL LANDSKABET

8. Gør viden om natur til en vigtig del af landbrugsuddannelsen.

Landmændenes kendskab til natur skal øges, så de ser den og ved, hvordan de kan give den plads, pleje den, understøtte den og tage hensyn til den i planlægningen af årets arbejde. Kendskabet øges både i indretningen af landbrugsuddannelsen, ved efteruddannelseskurser, rådgivning og vidensformidling i øvrigt, der integrerer natur og naturhensyn i landbrugsdriften herunder øje for hvilke arealer, der bør efterlades til natur, og hvordan disse arealer bedst forvaltes for at tilgodese biodiversitet.

9. Skab kontakt mellem landbruget og nærmiljøet ved at åbne landbrugslandskabet og uopdyrkede arealer med adgangsmuligheder.

Afstanden mellem landmand og borger skal mindskes som modvægt til, at landbrugene bliver stadig større og specialiserede, og ejerskabet bliver mere anonymt, og landbrugene skal ved at åbne op for adgang til landbrugslandskabet og uopdyrkede arealer medvirke aktivt til at sikre attraktive bosættelser i landområderne. Adgangsmuligheder til landbrugslandskabet og uopdyrkede arealer skal sikres gennem lokalplanlægningen, så der blive gode muligheder for alle grupper i lokalsamfundet til at bevæge sig i landskabet og opleve og forstå naturen i og uden for landbruget og landbruget i naturen. Adgang til landbrugslandskabet og de uopdyrkede arealer skal understøttes med indretningen af EU's fremtidige landbrugsstøtteordninger, hvor stier langs marker og hegn mv. tæller positivt i kvalificeringen til at modtage betaling for at levere på de fælles goder. Stierne er samtidigt med til at sikre åbne strøber i landskabet, hvor faunaen kan få lys og varme.

STOPPE KEMI I LANDBRUGET OG TAB AF NÆRINGSSTOFFER OG UNDERSTØTTE GENETISK MANGFOLDIGHED

10. Beskyt naturen i agerlandskabet mod pesticider og næringsstoffudledning fra landbruget.

Der er en række arter, der er knyttet til agerlandskabet. Disse arter er både en væsentlig del af den danske natur og biodiversitet og spiller gennem de økosystemservices, de bidrager med, en vigtig rolle for at kunne drive landbruget uden kemi – eksempelvis gennem naturlig skadedyrskontrol. Agerlandskabets

naturgrundlag og indhold skal beskyttes ved at fremme udbredelsen af økologi via investering i økologisk forskning, økosystem services, innovation, uddannelse, markedsfremme og omlægningsrådgivning til landmænd og storkøkkener.

11. Tilpas prissystemerne, så samfundsomkostningen ved at anvende kemi i landbruget afspejles i varenes pris.

Indretningen af landbruget drives blandt andet af markedskræfterne. Rammerne for markedskræfterne er en politisk beslutning og fungerer kun uden negative afledte effekter for samfundet, hvis samtlige omkostninger herunder afledte effekter prissættes og indregnes. De parametre, der påvirker prisdannelsen skal tilpasses, så alle produktionsomkostninger afspejles i varenes pris, det gælder også de afledte samfundsomkostninger herunder påvirkning af klima, natur og naturindhold.

12. Understøt diversitet på dyrkningsfladen med en måltidspolitik.

Diversitet på landbrugsarealerne både i form af afgrøder, dyrkningsform og -intensitet er med til at understøtte grundlaget for naturindhold og biodiversitet indenfor de arter, der er tilknyttet dyrkningsfladen og dens randområder. For at understøtte dette element i landbrugets påvirkning af omgivelserne og samspil med naturen skal der arbejdes med en aktiv måltidspolitik, der understøtter efterspørgsel på større selvforsyning med danske produkter og avlsprogrammer og planteforædling, som understøtter genetisk mangfoldighed i husdyrholdet og plante-, grøntsags-, frugt- og bæravl.

STYRKE NATURGARANTI I ØKOLOGIEN

13. Indfør en statslig naturgaranti i økologi.

Det er en direkte formuleret målsætning for økologi, at det bidrager til høj grad af biodiversitet. EUs økologiregler indeholder dog ikke konkrete forpligtelser. Det skal der rettes op på i den danske udmøntning af økologireglerne. Fra 2021 skal den danske bekendtgørelse for økologi indeholde et krav om, at der på eller i tilknytning til hver mark på 5 ha er mindst eet naturtiltag. En mark på 10 ha skal udløse mindst to naturtiltag.

14. Frem og synliggør naturhensyn via ØkologiLØFT

I Danmark har vi et stærkt Ø mærke, der viser, at det er de danske myndigheder, der har kontrolleret, at produkterne lever op til EUs økologiregler. Der er behov for et initiativ, der understøtter de landmænd, der vil mere end blot leve op til EUs økologiregler. Det gør Økologisk Landsforening gennem ØkologiLØFT, hvor landmanden som eet blandt 6 bæredygtighedsmål kan arbejde med konkrete naturinitiativer på sin gård.

BAGGRUND

Danmark har sammen med 189 andre lande og EU (pr. oktober 2008) underskrevet FN's Biodiversitetskonvention, der blev vedtaget på verdenstopmødet i Rio i 1992. Formålet med denne konvention er at bevare den biologiske mangfoldighed, fremme en bæredygtig udnyttelse af naturens ressourcer samt at sikre en rimelig og retfærdig fordeling af udbyttet ved at udnytte genetiske ressourcer. Og FN landene har forpligtet sig på 20 biodiversitetsmål (Aichi Biodiversity Targets) i perioden 2011-2020

Biodiversitetskonventionens hjemmeside: www.cbd.int/sp/targets

DE 20 AICHI MÅL

Økologisk Landsforening peger i særlig grad på mål 1,3,4,7,8,11,13.

Strategisk mål A

DELMÅL 1

Senest i 2020 er befolkningen bekendt med de værdier, der knytter sig til biologisk mangfoldighed og de skridt de kan tage for at beskytte og udnytte biodiversitet bæredygtigt.

DELMÅL 2

Senest i 2020 er værdien af biologisk mangfoldighed integreret i nationale og lokale udviklings- og fattigdomsbekæmpelsesstrategier og planlægningsprocesser og er på passende vis under indarbejdelse i de nationale regnskaber og rapporteringssystemer.

DELMÅL 3

Senest i 2020 er incitamenter og støtteordninger, som er skadelige for biologisk mangfoldighed elimineret, udfaset eller omdannet med henblik på at minimere eller undgå negative effekter, og positive incitamenter for beskyttelse og bæredygtig brug af biodiversitet er udviklet og anvendt, i overensstemmelse og harmoni med Biodiversitetskonventionen og andre relevante internationale forpligtelser under hensyn til nationale socio-økonomiske tilstande.

DELMÅL 4

Senest i 2020 har regeringer, erhvervsliv og interessenter på alle niveauer taget skridt til at opnå eller har implementeret planer for bæredygtig produktion og forbrug og holdt effekterne af forbrug af naturressourcer godt inden for de økologiske grænser.

Strategisk mål B

DELMÅL 5

I 2020 er tabet af alle naturlige levesteder herunder skove som minimum halveret og hvor muligt bragt tæt på nul og degradering og fragmentering er betydeligt reduceret.

DELMÅL 6

I 2020 er alle bestande af fisk, hvirvelløse dyr og vandplanter forvaltet og udnyttet bæredygtigt, lovligt og gennem økosystembaserede metoder, så overfiskeri undgås. Genopretningsplaner og målsætninger er på plads for alle forringede arter, fiskeri har ingen betydende negativ effekt på truede arter og sårbare økosystemer, og fiskeriets effekt på bestande, arter og økosystemer er inden for sikre økologiske grænser.

DELMÅL 7

I 2020 er arealer med landbrug, skovbrug og akvakultur forvaltet bæredygtigt, så beskyttelse af biologisk mangfoldighed sikres.

DELMÅL 8

I 2020 er forurening, herunder også overskud af næringsstoffer, bragt til niveauer der ikke er skadelige for økosystemfunktioner og biologisk mangfoldighed.

DELMÅL 9

I 2020 er invasive arter og deres spredningsveje identificerede og prioriterede, prioriterede arter er under kontrol eller udryddet, og indsatser for forvaltning af spredningsveje er på plads med henblik på at forebygge invasive arters introduktion og etablering.

DELMÅL 10

I 2015 er de forskellige typer pres fra menneskelige aktiviteter på koralrev, og andre sårbare økosystemer påvirket af klimaforandring eller havforsuring minimeret med henblik på at bevare deres integritet og funktioner.

Strategisk mål C

DELMÅL 11

I 2020 er mindst 17 % af landarealet inkl. ferskvandsområder samt 10 % af havarealet og kystområderne, især områder som er særligt vigtige for biologisk mangfoldighed og økosystemtjenester, beskyttet gennem effektivt og ligeligt forvaltede, økologisk repræsentative og velforbundne systemer af beskyttede områder og andre effektive områdebaserede foranstaltninger. De er integrerede i bredere hav- og landskaber.

DELMÅL 12

I 2020 er udryddelsen af kendte truede arter forebygget og deres beskyttelsesstatus, særligt for arter med størst tilbagegang, er forbedret og opretholdt.

DELMÅL 13

I 2020 er den genetiske mangfoldighed hos de dyrkede planter og hos husdyr og deres vildtlevende slægtninge, herunder hos socio-økonomisk og kulturelt værdifulde arter, bevaret, og strategier for minimering af genetisk erosion og beskyttelse af deres genetiske variation er udviklet og implementeret.

Strategisk mål D

DELMÅL 14

I 2020 er økosystemer som yder grundlæggende tjenester herunder tjenester relateret til vand, og bidrager til sundhed, levebrød og trivsel, genoprettet og beskyttet under hensyntagen til kvinder, oprindelige og lokale samfund samt fattige og sårbare mennesker

DELMÅL 15

I 2020 er økosystemernes robusthed og bidraget fra biodiversitet til kulstoflagring øget gennem bevaring og genopretning, der indbefatter genopretning af mindst 15 % af de forringede økosystemer, og bidrager derved til minimering af klimaforandringerne og til klimatilpasning samt bekæmpelse af ørkenspredning.

DELMÅL 16

I 2015 er Nagoya-protokollen om adgang til genetiske ressourcer og ligelig fordeling af udbyttet derfra trådt i kraft og operationel i overensstemmelse med national lovgivning.

Strategisk mål E

DELMÅL 17

I 2015 har hver part udarbejdet, vedtaget som politisk instrument og påbegyndt implementering af en effektiv, partcipatorisk og opdateret biodiversitetsstrategi og handlingsplan.

DELMÅL 18

I 2020 er oprindelige folks og lokale samfunds traditionelle viden, opdagelser og metoder til beskyttelse og bæredygtig udnyttelse af biologisk mangfoldighed og deres traditionelle udnyttelse af biologiske ressourcer respekteret i overensstemmelse med national lovgivning og relevante internationale forpligtelser, og fuldt integreret og reflekteret i implementeringen af konventionen med fuldstændig og effektiv deltagelse af oprindelige folk og lokale samfund på alle relevante niveauer.

DELMÅL 19

I 2020 er den videnbase og de teknologier, der relaterer sig til biologisk mangfoldighed, værdien af biologisk mangfoldighed, funktioner, status og trends, og konsekvenserne af biodiversitetstab, forbedret, fordelt bredt, overført og anvendt.

DELMÅL 20

Senest i 2020 skal mobiliseringen af finansielle ressourcer fra alle kilder og i overensstemmelse med den konsoliderede og besluttede proces i strategien om ressourcemobilisering øges væsentligt fra det nuværende niveau for effektivt at implementere den strategiske plan for 2011-2020. Dette mål vil blive genstand for ændringer afhængig af vurderinger af ressourcebehovet, som skal udvikles og rapporteres af parterne.

Aichimålene oversat til dansk fra:

mst.dk/natur-vand/natur/biodiversitet/hvordan-bevarer-vi-biodiversiteten/globalt-2020-maal/20-delmaal-for-biodiversitet

Økologisk Landsforening henviser også til de 8 natur råd, der anviser, hvad landmanden kan gøre for at få mere naturråd ind i driften, uden at det sker på bekostning af vigtig landbrugsjord. Med en lille indsats er det muligt at forbedre levevilkårene for dyr og planter i agerlandet.

www.okologi.dk/landbrug/natur/vaerktoejer-til-mere-natur/de-8-naturraad

DE 8 NATURRÅD

Anvisninger til små indsatser, der kan forbedre levevilkårene for dyr og planter i agerlandet.

1. Skab overblik og sammenhæng
2. Plej den natur du har
3. Planlæg den årlige naturpleje
4. Variation skaber liv
5. Giv plads til lys og varme
6. Lad naturen blomstre og rode
7. Giv de skæve hjørner til naturen
8. Brug næringsstof og ukrudtsbekæmpelse optimalt

De 8 naturråd er udviklet af Danmarks Jægerforbund, Aarhus Universitet, Danmarks Biavlforening, Naturstyrelsen - miljøministeriet, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Videncentret for Landbrug, Biodynamisk Forening, natur- og vildtkonsulenter, konventionelle samt økologiske landmænd og Økologisk Landsforening.